

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Notesbog 1

Citation: Kierkegaard, Søren: "Notesbog 1", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 19*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2001 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-not1-txt-shoot-idaebd3cb4-28a8-4aa2-82b0-5296e0d68ff9.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 19

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

Anhang til første Hovedafdeling.

Om høiere Aander.

1 Om de gode Aander.

§ 14.

Chr: og hyppigere hans Apostle omtale Engle og nævne dem som fuldkomne Væsener, som Guds Sendebud og Chr: Tjenere; men tillige som indskrænkede Væsener som ikke kunne være Gjenstand for nogen nærmere Kundskab ell. for Tilbedelse af Msk. –

Mth: 22, 30. Luc: 20, 36. Mth: 25, 31. Luc: 9, 26. Luc: 15, 10. Mth: 18, 10.

Hos Apostlene.

2 Cor: 11, 14. 1 Timoth: 5, 21. Eph: 1, 21. 3, 10. Colos: 1, 16. Rom: 8, 38. – Gal: 1, 8. 4, 14. 1 Corinth: 13, 1.

Som Guds Sendebud.Ebr: 1, 14. Luc: 1, 19. Apoc: 8, 2. Luc: 12, 8. Gal: 3, 19. Act: 7, 53. Ebr: 2, 2.

Som Chr: Tjenere. Mth. 1. Luc. 1. 2. I Chr: Fristelse, Lidelse, Opstandelse, Himmelfart. –

I Apostlenes Historie. Act: 5, 20. 12, 7. Act: 10, 3. Mth: 13, 41. 25, 31. 1 Thess: 4, 16. 2 Thess: 1, 7. 1 Pet: 3, 22. De 2 første Cap: af Heb:

Som indskrænkede Væsener. Mth: 24, 36. Ebr: 1, 14. 1 Cor: 6, 3.

Som Gjenstand for vor Kundskab. Col: 2, 18. 1 Tim: 1, 4. Tit: 3, 9.

§ 15.

Medens vi saaledes finde i den hell. Sk: Bestyrkelse af Troen paa høiere Aanders Tilværelse, kan den særegne Form og de enkelte Træk, hvorunder denne Idee er fremstillet, ei betragtes som Dele af den christelige Lære; thi denne Form er uforandret optaget af det Gl. T: og den jødiske Folketro, og ligesom Yttringerne i det N. T. alle ere fremførte leilighedsviis uden at have nogen dogmatisk Character, og uden at have modtaget nogen selvstændig Udvikling, saaledes er det mythiske Anstrøg umiskjendeligt. Selv ved bogstavelig Fortolkning vilde Begrebet om Englenes Natur og Bestemmelse og Forhold til os vise sig for mangelfuldt og usammenhængende til at det skulde kunne begrunde noget Dogma, ell. yttre nogen religious Indflydelse paa Sindelaget; til hvilket hell. ikke i det N. T findes noget Spor. –

Englene betragtedes først af Jøderne som Væsener, der vare tilstede for at forherlige Guds Fremtræden, uden nogen bestemt Skikkelse, hvoraf det ogsaa kommer, at Jehovas Engel ofte identificeres med Gud (Genes 22, 12.. 31, 13. Ex: 3, 2 og 6. Judic: 6, 21-23. 13, 21-23.) Siden findes bestemte Adskillelser mell. Englene og Gud, idet Englene fremstilles som Raad, en Hærskare, der omgav Guds Throne (1 Reg: 22, 19., Hiob 1, 6.) Derefter fremstilles Englene som Personificationer af Naturkræfterne og af Guds i Naturens Kræfter virkende Forsyn (Ψ 34, 8. 91, 11. 104, 4. Hiob 38, 7.)

I Bøgerne efter Exilet er Englelæren uddannet efter den persiske Mythologie.

§ 16.

De udførlige Disputationer i den gamle Kirke saavel som i den nyere om Englenes Natur, Skabelse og Virksomhed, og de forskjellige Arter og Klasser af dem, ere paa den ene Side blevne begunstigede ved det N. T. Forbigaaelse af alle disse Spørgsmaal; men maae paa den anden Side overbevise om det

dogmatiske Misgreb, som her er begaaet. I den protestantiske Klære findes aldeles ingen Artikel om Englene; men alene Opposition mod den græske og romerske K. Praxis, at gjøre Englene til Gjenstand for Bøn og Paakaldelse. –

2. Om de onde Aander.

§ 17.

Christus og Apostlene omtale baade Dæmoner (urene Aander) og en mægtigere ond Aand som disses Fyrste; de fremstilles som afhængige [af] Gud, altsaa ikke som oprindeligen onde; men som de, der have hengivet sig til det Onde, befordre Vankundighed og Vantro, Ugudelighed og Synd og derved deres egen Ulyksalighed. I de 3 første Evangelier fremstilles de tillige som Aarsagerne til visse legemlige Sygdomme; deres Opholdssted angives forskjelligt i Luften, paa Jorden, i Underverdenen. –

αγαθοδαιμονες – κακοδαιμονες. – Act: 17, 18. Eph: 6, 12. Mth: 25, 41.

ἰου – βεελσεβουβ. Mth: 10, 25. 12, 24.27. βελιαλ
s:βελιαρ 2 Cor: 6, 15. – ὁ πονερος, ο αντιδικος, ὁ
πειραζων, ο αρχων του κοσμου. (Joh: 12, 31. 14, 30). ο
θεος του αιωνος τουτου, ὁ αρχων των δαιμονιων, i
Aroc: ο οφικ αρχαιος, ο δραχων, ὁ αγγελλος της
αβυσσου.

De fremstilles afhængige af Gud: Luc: 22, 31. Jac: 2, 19. – Joh: 8, 44. 1 Joh: 3, 8? (Joh: 15, 27. 1 Joh: 2, 7. Luc: 1, 70.)

De befordre Vankundighed: 2 Cor: 6, 14. Joh: 8, 44. 2 Thess: 2, 9. Jac: 3, 15.

Vantro Mth: 13, 39. 2 Cor: 4, 4. Eph: 2, 2.

Ugudelighed og Synd: Act: 26, 18. 1 Cor: 5, 5. 1 Tim: 1, 20. – Joh: 8, 44. 1 Joh: 3, 8. – 1 Cor: 7, 5. 1 Thess: 3, 5. 1 Tim: 3, 7. 2 Timoth: 2, 25. Eph: 6, 11. – 1 Pet: 5, 8. Act: 5, 3.

De befordre deres egen Ulyksalighed. Jac: 2, 19. Mth: 25, 41. 2 Pet: 2, 4. Jud: 6. Apoc: 20, 10.

Djævlbesættelser δαιμονιζομενοι, εχοντες διαβολον, βασανιζομενοι, ενοχλουμενοι, καταδυναστευομενοι. Luc: 4, 35. Mth: 12, 28. 17, 18.21. Luc: 13, 16.32. Mc: 16, 17. Mth: 10, 1.

De siges at opholde sig i de lavere Luftregioner Eph: 2, 2. 6, 12. Luc: 10, 18. i Underverdenen: 2 Pet: 2, 4. Jud: 6. Luc: 8, 31. – paa Jorden Mth: 12, 43. 1 Pet: 5, 8.

§ 17. b.

Djævelen fremstilles navnlig som Christi og Chrd: Modstander og de Christnes Forfølger; men ligesom hans Magt er brudt ved Chr: og hans Riges Udbredelse paa Jorden, saaledes er hans Angreb ei anderledens end at de kunne overvindes ved den christelige Troes Kraft. –

Mth: 13, 39. Christi Fristelse. Joh: 14, 30. 13, 2. 27. Luc: 22, 3. – Luc: 22, 31. 1 Thess: 2, 18. 1 Tim: 4, 1.

Djævelens Rige er brudt ved Chr: 1 Joh: 3, 8 Joh: 12, 31. Luc: 10, 18. Joh: 16, 11. Col: 2, 15. –

De Christne have Intet at frygte: Eph: 6, 11.16. Jac: 4, 7. 1 Pet. 5, 8. 1 Joh: 5, 18.

§ 18.

I de anførte Ytringer af det N. T. finde vi Anvendelse gjort af de enkelte Træk af en Dæmonologie, som efter det babylonske Exil hørte til den herskende Folketro iblandt Jøderne, og forekommer som saadan i det Gl. T. Apocrypher og i andre med dem samtidige Skrifter. –

I de canoniske Bøger findes intet Spor af Læren om Dæmoner, som i og for sig onde og uafhængige af Gud. 1 Sam: 16, 14. 2 Sam: 24, 1.16. Es: 37, 26. 1 Reg: 22, 20 sq:

Efter Exilet finde vi denne Lære mere uddannet, formodentlig har Perserne influeret meget derpaa. Sirach: 21, 27. Sap: 2, 24.

Djævlbesættelser nævnes Tob: 6, 7. – Asmodeus. (Apoc 9, 11.) De onde Aander opholde sig paa øde Steder Tob: 8, 3. Bar: 4, 35. Hos Philo findes intet Spor til en Dæmonologie; men derimod hos Josephus.

§ 19.

Fortolkningen af Chr: og Apostlernes Yttringer om onde Aanders aandelige og legemlige Indvirkning paa Msk: er underkastet særegen Vanskelighed; for den egl. Fortolkning kunne saavel Hyppigheden af de herhen hørende Yttringer tale, som den Omstændighed, at der ikke findes Spor til nogen Opposition imod Troen paa Dæmoners Rige; den uegentlige Fortolkning som symbolsk Personification af det Onde har sin Anbefaling deels i den beviselige Nedstammen af disse Forestillinger fra de hedenske Religioner; deels i den uforandrede Form, i hvilken de ere optagne i det N. T., deels i den Maade, paa hvilken de ere blevne benyttede i Mangelen paa deres Forbindelse med hverandre indbyrdes som med Xdommens eiendommelige Sætninger. Hertil kommer at en Fortrængen af slige dybt rodfæstede Forestillinger ikke havde været mulig uden betydelig Udvidelse og Berigtigelse af fysiske og psychologiske Kundskaber, imedens de practiske skadelige Forestillinger kunne forebygges ved en viis Behandling. –

§ 20.

Naar man gaaer udenfor den almindelige Lære, at der ogsaa hos de høiere aandelige Væsener maa findes Synd, til Spørgsmaalet om det Ondes Udspring af disse Aander, da vil den uegentlige Fortolkning have Fortrinet ifølge videnskabelige Grunde, uden at den imidlertid kan bevises at være den ene gyldige. Det kan derfor ei undgaaes, at den forskjellige Subjectivitet faaer overveiende Indflydelse paa Afgjørelsen af dette Spørgsmaal. Denne Frihed maa ansees for at være grundet i den h: Sk: Yttringer; ingen bestemt Lære kan uddrages om de onde Aanders Natur; saaledes bliver deres Indvirkning paa Mskverdenen indskrænket og betinget paa den Maade, Skriften fordrer det, en Sætning uden religiøs Betydning ell. practisk Indflydelse. Men netop fordi denne Grændse saa let overskrides, og saaledes Læren faaer en betydningsfuld Character, er det farligt at nære og bestyrke Troen paa onde Aanders Virksomhed, ligesom det paa den anden Side kan være misligt ligefrem at bestride ell. fornægte den. –

[a] Spørgsmaalet, om hvorfor det Onde er kommen ind i Verden løses ei ved at antage en personlig Djævel; men skydes blot længere tilbage.

§ 21.

Ved Siden af den almdl. skriftmæssige Kirkelære ere forskellige Hypotheser blevne fremsatte om de onde Aanders Fald, Natur, Virksomhed og tilkommende Skjebne, som fra den ældste Kirkes Tider have i det væsentlige vedligeholdt sig til længe efter Reformationen. Disse mangle det tilstrækkelige Støttepunct i d. h: Sk:, og maae, forsaavidt dette mangler, udelukkes af Dogmatiken. Om de blodige Virkninger af Overtroens Magt i denne Henseende indeholder K:historien advarende Exempler i Mængde. I de almindelige Symboler er det dæmoniske Rige forbigaaet med Taushed. I *den augsburgske Confession* forekommer leilighedsviis enkelte herhid hørende Yttringer; men ingen dogmatisk Udvikling. –

I den augsburgske Confession.

19 Artic: causa peccati est voluntas malorum, videlicet diaboli et impiorum.

20 Art Diabolus impellit homines ad varia peccata, ad impias opiniones et manifesta scelera.

17 Art. Chr: impios homines et diabolos condemnabit, ut sine fine crucientur.